

Ју Несбе

Доктор Прокторова времепловна када

С норвешког превео
Радош Косовић

Илустровала
Ана Петровић

Одисеја
Београд, 2016.

Прво поглавље
**Разгледница
из Париза**

У сали за физичко владала је мукла тишина. Дванаест смеђих шведских лестви, стари гимнастички коњ с испуцалом кожом и осам сивих, излизаних конопца који су непомично висили

с плафона нису одавали ни најмањи звук. Као ни шеснаесторо дечака и девојчица који су чинили школски оркестар Делген, и који су сада зурили у диригента Мадсена.

„Спремни!” – повикао је Мадсен, подигао диригентску палицу и зажмирио према оркестру кроз тамна стакла својих пилотских наочара за сунце. Мадсен је већ почео да стрепи док му је

поглед молећиво тражио Булета. Знао је да остали чланови оркестра завитлавају риђег трубача зато што је толико мајушан, то се и подразумева.

Али за разлику од њих, дечачић је макар био музикалан и можда је могао да спасе ствар. Пошто Мадсенов поглед није нашао Булета, приковао се за једину особу за коју је знао да је

Булету пријатељ – Лису, која је свирала кларинет. Знао је да само она у оркестру вежба код куће. Можда ипак има наде.

„Позор...” Сви су принели инструменте уснама. Било је толико тихо да су се споља чули звуци топлог октобарског поподнева: песма птица, зујање косилице за траву и смех разигране дечурлије. Међутим, у сали за физичко било је турбно. И тек ће се смрачити.

„Сад!” – повикао је Мадсен и махнуо палицом у величанственом луку.

Испрва се ништа није десило, и даље се чула само песма птица, зујање косилице и смех дечурлије. Онда је труба трапаво замекетала, кларинет пажљиво запиштао, и зачуо се оклевајући ударац у бубањ. Неочекиван ударац у добош уплашио је рог и натерао га да јаукне, а у задњем реду оркестра нешто се тако гласно усекнуло да је Лиса помислила на плавог кита који је управо изронио на површину после недељу дана под водом. Али од свег тог дувања још није настао никакав тон, а на Мадсеновом лицу је већ избило руменило које најављује скори излив гнева.

„Три-четр’!“ – дрекнуо је Мадсен и завитлао палицом као да је бич, а да су свирачи робови за веслима римске галије. „Свирајте, тако вам свега! Ово треба да буде *Марсељеза*, француска химна! Нека полети, сада!“

Али ништа није полетело. Свирачи пред Мадсеном укочено су зурили у ноте на стативима или чврсто жмурили, као да се напињу на клозетској шољи.

Мадсен се предао и пустио да му руке падну кад се туба најзад зачула и дубоко и усамљено замукала.

„Станите, станите!“ – повикао је Мадсен и сачекао да тубиста остане без даха. „Да су вас Французи сад чули прво би вас послали на гилотину а онда спалили на ломачи. Поштујте *Марсељезу!*“

Док их је Мадсен и даље грдио, Лиса се нагнула ка столици крај себе и шапнула: „Понела сам Доктор Прокторову разгледницу. Нешто је ту чудно.“

Глас који јој је одговорио зачуо се иза изударане трубе: „Ако мене питаш, звучи као обична разгледница. ‘Лиси и Булету, поздрав из Париза,

поздрав, Доктор Проктор.' Зар ниси рекла да је тако нешто написао?"

„Па јесам, али..."

„То је необично обична разгледница, Лиса. Чудно је само што је тако обичну разгледницу написао кроз наскроз необичан тип какав је Доктор Проктор."

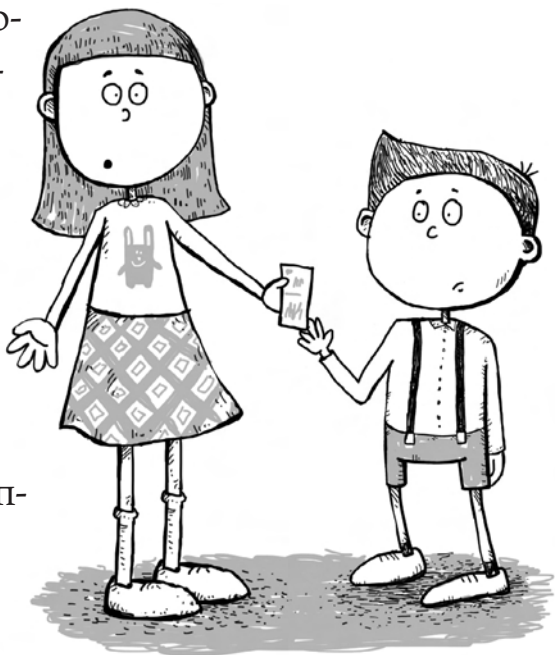
Прекинуо их је Мадсенов громогласни повик: „Буле! Зар си ти ту?"

„Јављам се на рапорт, наредниче!" – зачуло се иза изударане трубе.

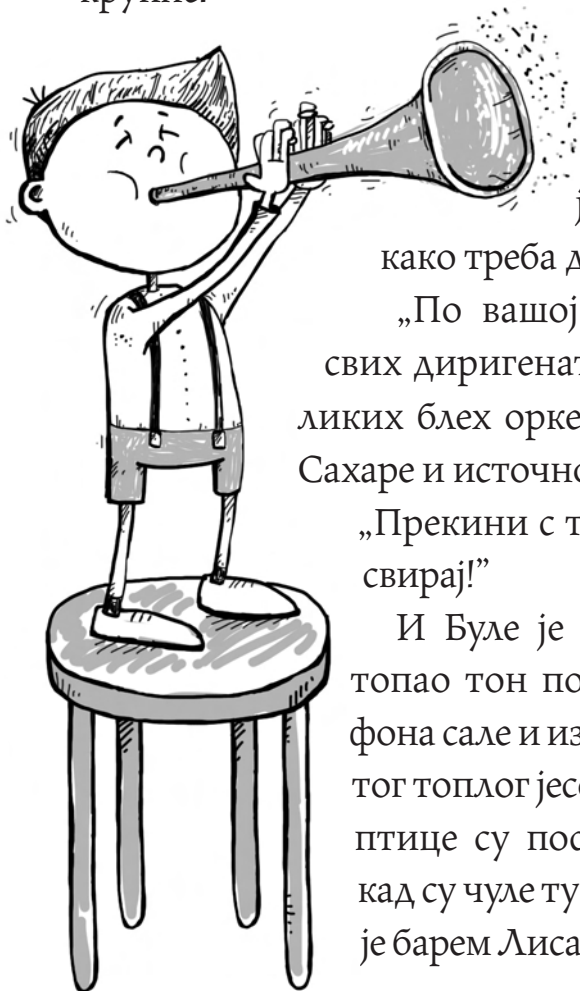
„Устани да те видимо, Буле!"

„Разумем, о команданте божанствене музике и свих космичких тонова!"

Иза заклона нотног статива, на столицу је поскочио мали риђи дечко с крупним пегама и широким кезом.

Заправо, није био само мали, већ мајушан. И коса му није била само риђа, већ јаркоцрвена. А кез му није био само широк, већ на ивици да му расцепи главицу надвоје. И пеге му нису биле само крупне, већ... добро, у ствари, биле су само крупне.

„Свирај нам
Марсељузу,
Буле!” – загрмео
је Мадсен. „Онако
како треба да се свира.”

„По вашој команди, мајко
свих диригената и краљу свеко-
ликих блех оркестара северно од
Сахаре и источно од...”

„Прекини с тим глупостима и
свирај!”

И Буле је засвирао. Мек и
топао тон подигао се до пла-
фона сале и изашао кроз прозор
тог топлог јесењег поподнева, а
птице су постиђено заћутале
кад су чуле ту дивну музику. То
је барем Лиса помислила док је

слушала свог мајушног суседа и најбољег друга како свира дедину стару трубу. Лиса је волела свој кларинет, али било је нечег посебног у труби. А није ни тешко свирати је. Буле је научио Лису да изведе једну песму на труби, наиме норвешку химну *Да, волимо*. Није свирала добро као Буле, наравно, али је потајно сањала да једног дана на труби одсвира *Да, волимо* пред великом публиком. Како би то било дивно! Али мисли су мисли, и снови само снови.

„Одлично, Буле!” – повикао је Мадсен. „А сад ћемо сви ући у такт с Булетом! Јен’-два-три-четр’!”

И школски оркестар Делген је ушао у такт. Нагрнуо, нахрупио и навалио у такт. Добоши, саксофони, рогови, металофони и цимбала; звучало је као да је неко читаву кухињу изврнуо наопако, па је све излетело из фиока и креденаца. Онда су се придружили бубањ и туба. Цела просторија се затресе. Шведске лестве су шкргутале зубима, конопци су висили укосом као на вихору, а излизани коњ је скакутао по поду, померајући се центиметар по центиметар ка излазу, као да покушава да побегне.

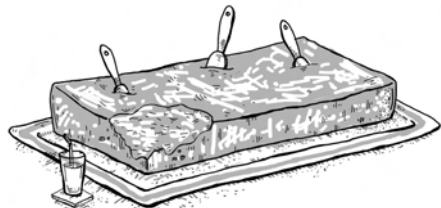

Кад су најзад одсвирали *Марсељезу* настао је тајац. И у сали и напољу. Није било песме птица ни дечјег смеха. Само одјек последњег очајничког ударца близанаца Трулса и Трима у бубањ и бубну опну.

„Хвала”, простињао је Мадсен. „Мислим да је за данас доста. Видимо се у понедељак.”

„Баш је чудна ова разгледница!” – рекла је Лиса када је с Булетом пошла кући, према Канонвејену. Вечери су постајале све тамније и то им се допадало. Посебно Булету, који је сматрао да су светле летње вечери помало мањкав изум. А да су мрачне, топле јесење вечери с много скровишта и малчице краће јабука генијалан изум, да, скоро на нивоу Доктор Проктора. Јер, по Булетовом мишљењу, професор је био најбољи изумитељ на свету. Тачно је да остатак света није сматрао да је Доктор Проктор изумео ишта вредно, али шта они знају? Ко је, на пример, изумео најснажнији прдипрах на свету? А још је важније, наравно, што Доктор Проктор прави најбољи пудинг од карамеле на свету, што је

најбољи пријатељ и сусед на свету, и што је научио Булета и Лису да не треба да се оба-

зиру на то што их сви остали сматрају бедним трећелигашким тимом сачињеним од мајушног дечка с црвеним зулуфима, плашљиве девојчице с кикицама и натпросечно шашавог професора с чађавим мотоциклистичким наочарима.

„Ми ипак знамо нешто што они не знају”, говорио је Проктор. „Знамо да када пријатељи обећају да никада неће престати да помажу једни другима, онда је један плус један плус један много више од три.”

Баш тако. Али за једног пријатеља, професор баш и није био расположен да им пише. Штура разгледница је све што су добили за три месеца откако је професор сео на мотоцикл, ставио кожну кацигу и рекао им збогом пре него што је отпутовао у Париз, чврсто решен да поново пронађе највећу љубав свог живота Жилијет Маргарен. Нестала је под мистериозним околностима пре много, много година, док је Проктор студи-

рао у Француској. Лиса и Буле су Жилијет видели само на слици, на зиду професорове лабораторије, из времена када су она и Проктор били пар. И изгледали су тако срећно да су Лиси пошле сузе. Да, у суштини је Лиса наговорила Доктор Проктора да се врати и потражи је.

„Стварно је чудна!” – наваљивала је Лиса.
„Само погледај.”

Буле је погледао разгледницу коју му је пружи-
жила.

„Хм”, промрмљао је. Застао је испод следеће
уличне лампе и пажљиво је проучио, промрм-
љавши још неколико наизглед замишљених и
паметних „хм”.

„Јесте из Париза”, рекла је Лиса и показала
црно-белу фотографију која је изгледала као да
је настала неког облачног јутра. На њој се на-
лазио велики отворени плато који је, упркос
мноштву шетача са сунцобранима и цилиндри-
ма, изгледао необично празно. Једино што им је
говорило да је то заиста светски позната фран-
цуска престоница, била је реч „Париз” одштампана
у дну фотографије.

„Видиш ли исто што и ја?” – промрмљао је
Буле замишљено.

„Шта то?”

„Као да нешто недостаје на овом платоу. У
ствари, на целој слици.”

„Можда”, казала је Лиса, а кад је поразми-
слила, схватила је да је Буле у праву, мада никако
није могла да одреди шта то недостаје.

„А и слика је мало набубрела...” – додао је Буле и пажљиво притиснуо разгледницу. „Дакле, поквасила се, па онда осушила. Реци ми, јеси ли је читала под тушем?”

„Наравно да нисам”, одговорила је Лиса. „Таква је стигла.”

„Аха!” – узвикнуо је Буле и подигао мајушан кажипрст с изгриженим ноктом. „Генијалац Буле је поново на лукав начин открио очигледно решење загонетке. Разгледница је покисла у Паризу!”

Лиса је преврнула очима. „Откуд то знаш?”

„Елементарно, драга моја Лиса. Пише у разгледници. Погледај сама.” Буле јој је вратио разгледницу.

Али Лиса није морала да је чита јер је њен сажети текст прочитала већ дванаест пута и знала га је напамет. Али пошто ви нисте прочитали разгледницу, можете је видети овде:

„Киша сипи у Паризу, да ли те још нешто занима?” – питао је Буле задовољно, вратио јој разгледницу и прегледао остале изгрижене нокте у потрази за нечим што би грицнуо.

„Није чудно то како се поквасила”, узвратила је Лиса. „Чудан је текст! Ко су Асил и Елуб, на пример?”

„Можда је заборавио како се зове?” – предложио је Буле.

„Не, јер је сасвим исправно написао Лиса Педешен у адреси примаоца”, одговорила је Лиса.

„Хм”, промрмљао је Буле, што није звучало тако паметно као првих неколико „хм”.

„Асил је Лиса унатрашке” казала је Лиса.

„Елементарно”, рекао је Буле и пожурио да прочита унатрашке. И Асил се заиста претворило у Лиса. „Али шта је Елуб?” – упитао је. „Погоди!” – прстењала је Лиса и преврнула очима.

„Хм... Лиса наопачке?”

„Буле унатрашке!”

„Хе, хе”, насмејао се Буле откривајући криву-
дав низ сићушних зуба. „Само се шалим. Еле-
ментарно.” Али ушне ресице су му малчице
поцрвенеле. „Онда је проблем решен и што сад
досађујеш?”

„Није то чудно!” – повикала је Лиса љутито.

„Па шта је онда?”

„Остатак текста!”

Буле је раширио своје кратке руке. „Каже да
киша сипи у Паризу, Лиса. Октобарска киша је
најнормалнија ствар на свету. Чак и у пустињи
Калахари пада киша у октобру. Пада толико да
се читава пустиња преплави, па пиргави нами-
бијски носорог – мргуд који одбија да научи да
плива – мора да стоји на дну и задржава дах све
до новембра. Па није чудно што малчице сипи
у Паризу.”

„Пиргави нами-
бијски носорог?” –
Лиса га је погледала
сумњичаво.

„Него шта”, потвр-
дио је Буле.

„Описан је на страни 620 књиге *Животиње за које бисте волели да не постоје.*”

Лиса је уздахнула. Буле је често наводио то дело које је његов деда наводно држао на полици. Али ни она – нити ико други кога је познавала – никада није видео књигу насловљену *Животиње за које бисте волели да не постоје.*

„Али шта му је ово *ом сипи?*” – питала је Лиса. „Шта то треба да значи?”

„Просто”, одговорио је Буле. „Ом је француска мерна јединица. Отприлике као десет милиметара на норвешком. На радију на пример кажу да је у последња двадесет четири часа пало десет милиметара падавина, што значи да је нападало десет милиметара кише. У Паризу кажу *ом* кише.”

Лиса је погледала Булета с неверицом. „А шта му значи ово *див?*”

Буле је слегнуо раменима. „Па каже да му је дивно. То ти је као сленг. Ћао, ћао, овде је тотално див’!”

„Глупости и измишљотине!” – фркнула је Лиса. „Као прво, Доктор Проктор не користи сленг,

и као друго, зна да таква сленг не постоји!”

„Не постоји?” – рекао је Буле чешкајући свој леви риђи зулуф.

Лиса је малодушно уздахнула. „И шта је ово *го водопси*.”

Буле је надмено хукнуо. „Али драга моја будалице, па то је најлакше објаснити. Читав ом кише је ипак довољан да преплави Париз, па се професор скинуо го да се не покваси. Из северног мора допливали су морски пси, илити водопси, који пролазе између ногу Парижана док ови пливају до пекаре да купе багет. Мало је гадно кад загризу багет, наравно, али у суштини није опасно.”

„Доста је било, Буле!” – упозорила га је Лиса.

Буле ју је збуњено погледао, али ју је послушао и заћутао.

„Нешто се ту крије”, казала је.

„Је л’?” – питао је Буле. „А шта то?”

„Не знам, али има нешто. Поштанска марка, на пример. Зар не мислиш да је помало необична?”

„Не, морам признати да због четвртасте марке с изрезаним ободом и сликом озбиљног типа не могу баш да паднем у несвест од изненађења.”

„Али да ли си видео шта пише на њој?”

„Нисам”, Буле је морао да призна. Лиса му је опет пружила разгледницу.

„Феликс Фор”, прочитао је Буле. „То је ваљда име тог типа. А 1888. је ваљда година. Бљак!”

„Бљак?” – збунила се Лиса.

„Замисли да мораш да полижеш марку стару преко сто година...”

„Добро, али да ли ти изгледа као да је сто година стара?”

Буле је пажљивије проучио марку. И морао је да призна да је Лиса потпуно у праву. Осим што

се такође поквасила, изгледала је сасвим ново, свежих боја и оштрих, неизлизаних ивица.

„Можда је штампарска грешка?” – казао је, овога пута не тако сигуран.

„Мислиш?” – питала је Лиса.

Буле је одмахнуо главом. „Нешто се ту крије”, промрмљао је.

„Све је наопако”, казала је Лиса.

„Зар ниси управо рекла да је унатрашке?”

„Молим?”

„Па то си ти рекла.”

„Шта сам рекла?”

„Да је све унатрашке.”

„Тако је”, казала је Лиса и опет зграбила разгледницу. „Тако је!”

Проучила ју је. И препала се.

„Шта је?” – упитао је Буле забринуто.

„М-мислим да је Доктор Проктор у опасности”, промуцала је, изненада сасвим бледа.

„Прочитај све унатрашке.”

И Буле прочитао. А можете и ви. Сада, на пример.

Готово? Јесте ли схватили?

Океј, није ни Буле. „Испод ов-ог”, читао је, „вид-и пис-мо”.

„Ето видиш”, простињала је Лиса. „Нешто уопште није у реду.”

„Да”, рекао је Буле, „видиш како је чудно поделио речи.”

„Ма не то!” – повикала је Лиса. „Зар не схваташ?”

„Не”, признао је Буле и почешао зулуф.

„Није ми јасно, на пример, шта значи ‘испод овог’?”

Лиса се усредсредила на разгледницу. „Погледај стрелицу”, рекла је. „Показује на марку.”

Буле је забио десни кажипрст у десно уво

и почео да га окреће зајмури-

ши на десно око. Буле је

тако боље размишљао

– као када се кључ

окрене у аутомобилу,

мозак би се просто

укључио. Чуло се гласно

„пlop” кад је извукао прст.

„Схватио сам”, рекао је

Буле задивљено посма-

трајући прст. „Разгледница је заправо тајна порука упућена нама, и нико други не сме да је види. Проктор је, у ствари, знао да ће генијалац попут мене схватити да нешто није у реду због начина на који је написана.”

Лиса је преврнула очима, али изгледа да Буле то није приметио.

„Испод овог је стрелица ка марки”, наставио је. „То значи да је остатак поруке испод марке! Само треба да је скинемо.”

„Баш то ми је већ неко време јасно”, казала је Лиса.

Буле је вратио разгледницу Лиси и задовољно фркнуо: „Баш је добро што сам ја ту да растумачим такве тајне шифре, зар не?”

Лисин отац, командант, пробудио се с укусом новинског папира и штампарске боје у устима, јер је по обичају заспао с новинама на лицу и хркао тако снажно да су се завесе крај прозора

њихале, а задња страница, она с временском прогнозом, са сваким удахом упадала у командантова уста. Погледао је на сат и задовољно уздахнуо када је видео да ће ускоро време за одлазак у кревет. Али прво један сендвич с пилетином. Или два. Бацио је новине на сточић, пребацио огромни трбух преко ивице софе, и тиме се аутоматски нашао на ногама.

„Здраво, здраво”, рекао је када је ушао у кухињу. Лиса је стајала за кухињским пултом, а на столици крај ње стајао је Буле, мајушни комшија из чудне породице која се пролетос доселила у Канонвејен. Пред њима се тресао и дрмусао електрични чајник, док је пара шикљала из писка.

„Реците ми, да нисте малчице премали да пијете кафу?” – зевнуо је командант.

„Ај, ај, *ил команданте*”, рекао је Буле. „Не кувамо кафу.”

Тек тада је командант приметио да Буле придржава прекидач како чајник не би престао да кува. И да његова ћерка држи нешто налик на разгледницу у пари која се уздизала.

„Шта то онда радите?”

„Пусти нас, тата”, рекла је Лиса.

„Еј, ја сам овде командант!” – казао је командант. „Хоћу да знам чиме се то бавите!”

„Опростите, *ил команданте*”, одвратио је Буле. „У питању је најстроже поверљива ствар, и када бисмо вам открили тајну, знали бисте превише. А ви знате шта се дешава с онима који знају превише, зар не?”

„Шта то?” – питао је командант и ставио шаке на бокове.

„Извади им се језик да не могу да говоре. И одсеку прсти десне руке, да не могу да пишу.”

„А ако сазнате да сам леворук?” – питао је командант.

„Онда заиста немате среће, јер ћемо морати да се постарамо и за прсте леве руке.”

„А шта ако могу да пишем држећи оловку ножним прстима?”

„Одоше оба стопала, *ил команданте*. Извините, али у шпијунској бранши нема шале.”

„Ух, вала баш”, уздахнуо је командант.

„Али у свакој несрећи има и среће”, казао је Буле. „Ко нема стопала може да лежи на софи до

Ускрса, и не мора да премазује скије, пере чарапе или везује пертле.”

„Е, то је већ нешто”, рекао је Командант. „Али шта ако се сетим да могу да ставим оловку у уста? Или трептањем пошаљем сигнал Морзеовом азбуком?”

„Жао ми је што сте се тога досетили, *ил команданте*. Сада морамо сместа да вам одрубимо главу.”

Командант се тако насмејао да му се трбушина затресла.

„Доста шале, вас двојица”, рекла је Лиса. „Та-та, изађи! То је наређење!”

Кад је командант одмахујући главом изашао, Лиса је склонила разгледницу

с паре. Сели су за кухињски

сто и Лиса је

бескрајно

пажљиво

пинцетом

одлепила

марку.

„Успело је!” – обрадовала се Лиса. „Како си знао да поштанска марка може да се одлепи уз помоћ паре?”

„Ах, само мало елементарног детективског знања”, одговорио је Буле, мада је у суштини и сам био помало изненађен.

„Нешто пише ту где је стајала марка, али слова су преситна, не могу да прочитам”, рекла је Лиса и приближила разгледницу светлу. „Можда је теби лакше пошто си... овај, мањи?”

„Какве то везе има?” – погледао ју је Буле с подигнутом обрвом.

Лиса је слегнула раменима. „Мање особе користе мању одећу и мање аутомобиле. Зашто не и мања слова?”

„Дај да погледам”, промрмљао је Буле, зграбио разгледницу и усредсређено зачкилио.

„Јок”, рекао је и испружио руку не гледајући Лису. „Дај оптику.”

Лиса је поскочила до кухињске фиоке, пронашла мајчину лупу и спустила је у Булетову отворену шаку.

„Аха!” – рекао је Буле када је видео шта пише.

А ево шта је видео:

Сос. Изгубљен сам у вре-
мену. Из лабораторије уз-
мите теглу на којој пише
времеловна купка и одмах
дођите у Париз. Такође по-
несите француске штипаљке
за нос из фиоке за непатен-
тиране изуме. Новац за
авионску карту добићете
тако што ћете продати ову
марку у сајџиници Мантил-
чина у улици Русенкранц.
Али ни речи власници о
томе одакле вам марка и
куда путујете. Јасно, Буле?

„Добро, добро, јасно”, промрмљао је Буле, и
мало спустио лупу.

У Паризу треба да одете право у
пансион Помфрит. Када стигнете...
Доктор Проктор

„Хеј!” – узвикнуо је Буле. „Шта је ово? Избри-
сало се!”

„То је од воде”, шапнула је Лиса без даха изнад
његовог рамена. „Пише ли још нешто?”

Буле је још мало спустио лупу.

П.С. Сакрио сам кључ лабораторије
на веома лукавом месту, тачније
испод отирача.

„Па шта чекамо?” – повикао је Буле.

„Стартни пуцањ!” – повикала је Лиса.

„Бум!” – повикали су углас.

Скочили су са столица. Лиса је ископала та-
тину батеријску лампу из најниже кухињске
фиоке и истрчали су на Канонвејен, где су се тама
и тишина спустили на све баште и дрвене куће.
Месец их је радознало посматрао док су преска-

кали ограду баште с најмањом кућом и највишом травом у комшилуку. Појурили су поред дрвета крушке, до врата подрума и подигли отирач.

И кључ је заиста засијао на месечини.

Убацили су га у кључаоницу старих неофарбаних врата, и метал је злокобно зашкрипао када су га окренули.

Стајали су и гледали у врата.

„Ти први”, прошапутала је Лиса.

„Нема проблема”, рекао је Буле и прогутао кнедлу.

Удахнуо је. Онда је из све снаге шутнуо врата.

Шарке су хладно зашкрипале када су се отворила. Из отвора је надирао хладан, сиров подрумски ваздух, а изнад глава им је залепетало нешто што је нестало у ноћи, а што је могло да буде необично велики ноћни лептир, или тек осредњи слепи миш.

„Страва”, рекла је Лиса.

„И ужас”, рекао је Буле, укључио батеријску лампу и умарширао унутра.

Лиса се осврнула. Чак је и лепа крушка изгледала као да има вештичје прсте који грабе месец.

Стегла је јакну око себе и пожурила за Булетом.

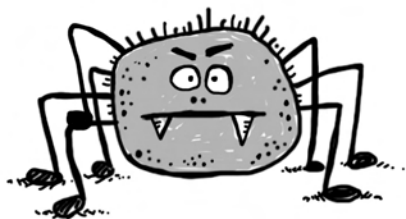
Али он је већ нестао, и видела је само мрки мрак.

„Буле?” – шапнула је Лиса, јер знала је да се човек осети још усамљенијим када гласно говори у мраку.

„Овде сам”, шапнуо је Буле. Пошла је ка звуку и угледала сноп светла батеријске лампе уперен у нешто на зиду.

„Јеси ли пронашао времепловну купку?” – питала је.

„Нисам”, одговорио је Буле. Али пронашао сам највећег паука на североисточној хемисфери.

Има седам ногу које већ дуго није бријао. И толика уста да можеш да му видиш усне. Погледај ту бештију!”

Лиса је видела да на подрумском зиду стоји сасвим обичан и не посебно велик паук.

„Седмоноги перуански паук сисавац!” – прошапутао је Буле одушевљено. „Храни се тако што хвата друге инсекте и исисава им мозак.”

„Мозак?“ – рекла је Лиса и погледала Булета.
„Нисам знала да инсекти имају мозак.“

„Па баш зато је седмоноги перуански паук сисавац толико редак“, шапнуо је Буле. „Скоро се

нигде не може наћи инсект с мозгом.“

„А како знаш све то?“ – питала је Лиса.

„Пише у...“

„Немој ми рећи“, прекинула га је Лиса.

„Животиње за које бисте волели да не постоје?“

„Баш тако“, казао је Буле. „Па ако би се постарала да пронађеш времепловну купку и штипаљке за нос, ја бих у међувремену покушао да ухватим овај ретки примерак паука. Важи?“

„Али имамо само једну батеријску лампу.“

„Па онда упали плафоњерку.“

„Плафоњ...“ – започела је Лиса и преврнула очима. „Зашто се одмах нисмо тога сетили?“

„Зато што онда не би било овако дивно језиво“, одговорио је Буле и уперио сноп светла ка прекидачу поред врата. Лиса га је окренула, и следећег трена се Доктор Прокторов пронала-

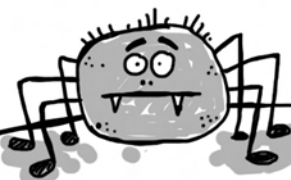

зачки подрум купао у белој светлости.

Прави подрум, експрес лонци, канте, полице крцате теглама са различитим прашковима и хемикалијама, било је ту

и епрувета, гвоздених цеви, стаклених цеви, разних цеви, чак и цеви једне старе пушке на чијем је врху био причвршћен хокејашки пак. А поред пушке, на зиду, висила је слика коју је Лиса толико волела. На њој је Доктор Проктор седео на свом мотору негде у Француској. У бочној приколици седела је она – лепа Жилијет Маргарен с дугом кестењастом косом, његова девојка и животна љубав. Смешили су се и изгледали толико срећни да је Лиси било топло око срца. У првој разгледници коју је послао из Париза, у јуну, написао је да јој је ушао у траг. Можда ју је сада и пронашао?

Поглед јој је полетео даље по соби и зауставио се на скоро празној тегли с нечим боје јагоде на дну. Али није јој црвена боја привукла пажњу, већ етикета. Јер овако је изгледала:

ВРЕМЕПЛОВНА КУПКА
УПУТСТВО ЗА УПОТРЕБУ

Сила се у три четвртине пуну
времеловну каду. Јед по
одраслој особи за једно путовање.
Сачекати да се добро запени, онда
заронити цело тело под воду и
потпуно се усредсредити на
време и место путовања.

ПАЖЊА! Не заборавити да се
задржи дах!

ОПЕТ ПАЖЊА! Кад купка више не
пени, дејство је престало.

Лиса је скинула теглу с полице и пришла великом зарђалом ормару за картотеку. Извукла је фиоку на којој је писало „НЕПАТЕНТИРАНИ ИЗУМИ”, прелистала фасцикле док није

стигла до слова Ф, и заиста, пронашла је пожутелу фасциклу на којој је писало „ФРАНЦУСКЕ ШТИПАЉКЕ ЗА НОС”.

Отворила је фасциклу, окренула је наопако, и испале су две плаве и наизглед сасвим обичне штипаљке за нос. Али није

било упутства за употребу. Тутнула их је у џеп јакне и повикала:

„Нашла сам све! Хајдемо одавде!”

Окрнула се и угледала Булета како стоји на радном пулту с целом руком у једној другој тегли.

„Шта то радиш?”

„Узимам мало прашка за прдонауте, наравно.”

„Буле! Та супстанца је опасна по живот и сасвим противзаконита!”

„Тужи ме”, одвратио је Буле. „Уосталом, нормална количина прдења је здрава.”

„Нормална количина? Кад си прошли пут узео кашику тога, прдноуо си тако јако да си умало одлетео у свемир!”

„Претеривање препусти мени, молићу лепо”, казао је Буле и сипао шаку прашка за прдонауте у пластичну кесицу коју је онда затворио и ставио у џеп јакне. „Полетео сам педесетак метара увис, што није посебно високо ако се упореди са... па, ето, Ајфеловом кулом, на пример. Ти си девојчица и зато немаш осећај за прдење. Ви једва да испустите покоји пувањак.” Буле је тада произвео осредњи прдеж.

„Јеси ли чула?” – питао је. „Хајде сад ти.”

„Пих”, рекла је Лиса. „И ја прдим, али само ако је апсолутно неопходно.”

„Драга моја госпођице Лепопувић”, рекао је Буле, добро затворио поклопац и скочио на под, „овом приликом се кладим у тону лепљивих карамела да ти НИКАДА нећеш прднути тако гласно да то људско ухо може чути. Препусти озбиљно прдење нама момцима.”

„Само ти чекај и видећеш”, казала је Лиса.

„Само ти чекај и чућеш, ваљда хоћеш да кажеш”, узвратио је Буле и ставио руку иза увета. „А ја не чујем... ништа!”

Угасили су светло, закључали врата, вратили кључ испод отирача, полако пошли кроз башту, застали под крушком и погледали Месец.

„Дакле, идемо у Париз”, рекла је Лиса. „Сами.”

„Сами заједно”, исправио ју је Буле. „А Париз и није толико далеко.”

„Даље је од Сарпсборга”, казала је Лиса.

„Само малчице”, одвратио је Буле.

„Морам да питам маму и тату да ли могу да отпутујем”, уздахнула је Лиса.

„Заборава на то”, казао је Буле. „Неће ти дати. Само ће рећи да је боље позвати полицију у Паризу. А знамо шта ће се онда десити.”

„Је ли?” – питала је Лиса помало несигурно. „А шта ће се десити?”

„Ништа”, одговорио је Буле. „Одрасли неће поверовати у Доктор Прокторове изуме. ‘Времпловна купка?’ – рећи ће, ‘Какве којештарије!’ Зато је професор нама послао разгледницу. Знао је да му нико други неће поверовати, зар не?”

„Можда”, рекла је Лиса опрезно. „Али... јеси ли сасвим сигуран да му ми верујемо? Он јесте фин, али је у суштини мало... па, луд.”

„Наравно да сам сигуран да му верујемо”, казао је Буле. „А Проктор није мало луд. Он је скроз наскроз пошандрцао.”

„Тако је”, рекла је Лиса. „Па како онда можеш бити сигуран?”

„Елементарно, драга моја Лиса. Доктор Проктор је наш пријатељ. А пријатељи верују једни другима.”

Лиса је дуго гледала Месец. И онда климнула главом.

„Дуго ниси рекао ништа истинитије”, рекла је. „Па, шта ћемо сад?”

„Сутра је петак, зар не? Иди кући и реци да те је другарица из Сарпсборга позвала за викенд, да ћеш после школе сести на воз, и да ће те покупити на железничкој станици.”

„Може да успе”, рекла је Лиса и загризла усну. „А шта ћеш ти?”

„Рећи ћу мами да ће оркестар преко викенда наступати у Арвики.”

„Наступ оркестра? Тек тако изненада?”

Буле је слегнуо раменима. „Мама неће ни трепнути, њу ништа не занима. Вероватно ће само бити срећна што ће ме се отарасити на неколико дана. Сутра спакуј мало више ствари у школску торбу, ништа посебно, неколико ситница на слово П: пасош, пасту за зубе, пастиле и тако то. Отићи ћемо у школу и правити се да је све нормално, важи? Али после школе идемо до центра, у ту сајдиницу...”

„Сајдиницу Мантилчина”, помогла му је Лиса.

„Тако је. Продаћемо марку, сести на аутобус до аеродрома, купити карту за први авион до Париза, чекирати се, и цап, стигли смо.”

Лиса је гризла усну размишљајући о Булетовим речима. Цап овамо, цап онамо, помислила је. Када Буле говори, уме да попримично замршене ствари представи као да су једноставне.

„Па?” – питао је Буле. „Шта кажеш?”

Лиса је погледала теглу. Црвени прашак је тако дивно и мистериозно светлуцао на месечини. Изгубљен у времену? Времепловна купка? Времепловна када? Сувише је откачено.

„Можда је ипак најбоље да разгледницу покажемо тати”, рекла је оклевајући.

„Најбоље?” – одвратио је Буле. „Да је тако најбоље, Проктор би и сам то предложио у разгледници!”

„Знам, али буди реалан, Буле. Погледај нас! Шта смо ми? Двоје деце.”

Буле је тешко уздахнуо. Онда је спустио руку на Лисино раме и неко време је озбиљно гледао пре него што је дубоко удахнуо и свечаним гласом изјавио: „Слушај, Лиса. Ми смо тим. И није нас брига што сви остали мисле да смо бедан трећелигашки тим. Јер ми знамо нешто што они не знају.”

Булета је сада толико понело узвишено расположење, да му је глас малчице задрхтао: „Знамо, драга Лиса... ми знамо... ми... ух, како оно иде?”

„Знамо”, преузела је Лиса, „да када пријатељи обећају да никада неће престати да помажу једни другима, онда је један плус један плус један много више од три.”

„Тачно!” – рекао је Буле. „Па? Шта кажеш? Да или не?”

Лиса је дуго посматрала Булета. Онда је рекла:
„Плави кишобран.”

„Плави кишобран?” – поновио је Буле збуњено.

„Понећу мој плави кишобран. Треба да понесемо ствари на слово П, а колико сам чула, у Паризу гадно сипи у ово доба године.”

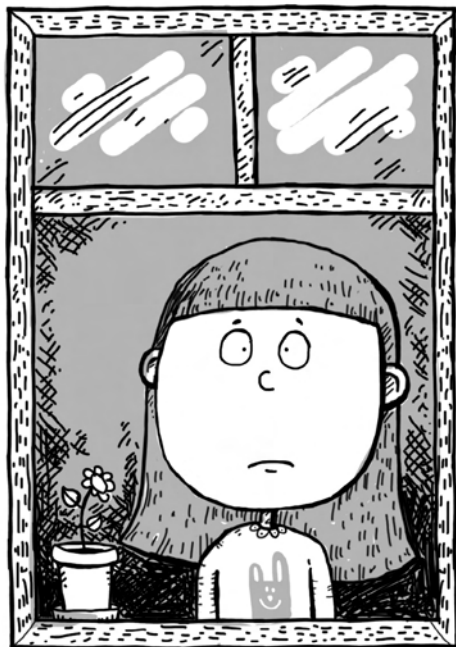
Буле је двапут трепнуо. Онда је изненада схватио.

„Јупи!” – обрадовао се и почео да поскакује.
„Идемо у Париз! Шансоне! Шампањац! Шанзелизе!”

Буле је наставио да набраја Париске ствари на слово Ш, све док га Лиса није опоменула да је било доста и да је време за кревет.

Када је Лиса пожелела лаку ноћ својим родитељима, и када је њен отац затворио врата спаваће собе, по обичају је седела у кревету гледајући ка жутој кући с друге стране Канонвејена, у сиви застор на првом спрату. Знала је да ће се тамо лампа за читање ускоро упалити и управити ка застору, а онда ће Буле започети представу театра

сенки за то вече, с Лисом као публиком. Мајушни прсти бацали су сенке које су на материјалу застора постале низ разиграних кан-кан играчица. А док је Лиса гледала сенке, размишљала је о Доктор Прокторовој причи о Жилијетином мистериозном нестанку пре много година. Необична прича ишла је отприлике овако:

Жилијет и Доктор Проктор упознали су се у Паризу и заљубили. Пошто су неколико недеља били у вези, Жилијет је једне ноћи залупала на врата његовог пансиона. Веома се обрадовао када га је без околишења питала хоће ли да се венчају. Али такође се изненадио када га је замолила да одмах, још те ноћи, седну на мотоцикл и оду у Италију, у Рим, и тамо се што је пре могуће венчају. Жилијет није хтела да објасни чему

журба, па је Проктор спаковао своје једино оде-
ло и упалио мотоцикл без даљег запиткивања.
Назирао је, наиме, о чему је реч. Жилијетин
отац био је барон. И мада породица Маргарен
одавно није била богата, барон је вероватно
сматрао да један сасвим промашени норвешки
проналазач није довољно добра прилика за ба-
роницу Жилијет. Али сада су Жилијет и Прок-
тор возили кроз ноћ и кроз Француску, на путу
да се венчају. Застали су у селу близу италијанске
границе да сипају бензин и убрзо после тога наи-
шли на мост. Ту се нешто десило. Али *шта* тач-
но, Проктор никад није сазнао. Све је постало
црно, а када је Проктор опет дошао свести, ле-
жао је на асфалту и болео га је врат. Уплакана
Жилијет стајала је нагнута над њим, а иза ње је
видео како им се приближава црна лимузина.
Жилијет је рекла да је то аутомобил њеног оца,
барона, и да мора насамо да поразговара с њим.
Рекла је и да Проктор треба да настави преко
границе и сачека је с друге стране. Проктор, по-
метен и онако још полусвестан, послушао ју је
без поговора. Али када је окренуо мотоцикл на

крају моста, видео је како Жилијет улази у лимужину која се вратила у рикверц путем којим је дошла, окренула се с друге стране моста и нестала. И тада је Проктор последњи пут видео Жилијет.

Лиса је уздахнула кад се сетила тога. Остатак професорове приче о младалачкој љубави био је једнако тужан.

Пошто је Проктор три дана чекао Жилијет с друге стране границе, позвао ју је телефоном из

једног кафеа. На телефон се јавио лично барон. Објаснио је Проктору да се Жилијет уразумила и увидела да би брак с њим био крајње недоличан. Да јој је жао, али да је читава ствар толико болна да не жели да разговара с Проктором – нити да га икада више види. Да је тако најбоље.

Збуњен и уморан, Доктор Проктор се мотоциклом вратио у Париз, али када се најзад јавио на рецепцији свог пансиона, дочекао га је полицајац. Пружио је Проктору писмо и оштро га замолио да прочита. У писму је стајало да је Доктор Проктор избачен с универзитета и да ће бити протеран из Француске јер је осумњичен за тероризам и производњу оружја за масовно уништење. Основа сумње био је експеримент у универзитетској лабораторији за хемију, приликом којег су студент Проктор и још један норвешки студент покушали да дигну читав универзитет у ваздух.

Није помогло што је Проктор објаснио полицајцу да је реч о једноставној незгоди приликом израде прашка за времеплов на којем су радили. И да је то на крају крајева била „само једна мала,

мала, малецка огромна експлозија”. Полицајац је наредио Проктору да се попне у собу и спакује кофер. Проктор је могао да се опклади да барон Маргарен стоји иза његовог прогона, али није могао ништа да учини.

Тако је једне касне вечери пре много година младић скрхан љубавном тугом стигао у Осло и уселио се у нахерену и скривену кућу у Канонвејену. Махом зато што је била јефтина, што није имала телефонски прикључак и што ту нико никада није долазио. Савршено за некога ко није хтео да разговара ни са ким осим са собом и да, поред тога, само проналази нове изуме.

Из своје црвене куће Лиса је погледала професорову плаву. И запитала се да ли је све што се сада дешава можда њена кривица. Није ли баш она инсистирала да Доктор Проктор треба да се врати у Париз и поново пронађе Жилијет Маргарен? Јесте. Она га је послала право у невољу, шта год да га је снашло.

Сенке Булетових прстију преко пута улице завршиле су свој плес и покло-
ниле се. Онда су показале уобичајени

знак за лаку ноћ: два зечија увета спустила су се и подигла, и светло се угасило.

Лиса није много спавала те ноћи. Лежала је и мислила на превише тамне подруме, превише длакаве перуанске пауке, превелике градове и на све што ће сигурно поћи наопако.

У међувремену, преко пута, Буле је спавао најдубљим, најсрећнијим сном, сањајући како лети у небо на ваздушном стубу прдежа, решава мистериозне шифре, спасава генијалне професоре и о свему што ће сасвим сигурно – или макар поприлично сигурно – поћи како треба. Али, пре свега, сањао је како плеше кан-кан на сцени *Мулен ружа* у Паризу, где одушевљена публика и све плесачице пљескају у ритму и вичу: „Бу-ле! Бу-ле!”